

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/46102>

Please be advised that this information was generated on 2017-12-06 and may be subject to change.

Is een Europese toezichthouder nu al noodzakelijk?

Iman van Lelyveld
Sybren Hornstra

Inleiding

De recente poging van ABN AMRO om in Italië voet aan de grond te krijgen zou een -door velen reeds jaren aangekondigde- consolidatieronde in Europa in kunnen luiden. Een dergelijke consolidatieslag zou een nieuwe organisatie van het financiële toezicht noodzakelijk maken. Beleidsmakers, zoals recentelijk minister Zalm (2005), buigen zich op dit moment over de mogelijke vorm hiervan. Vooralsnog laten de cijfers echter geen consolidatiegolf over de grenzen heen zien. Het Europese bankwezen consolideert wel maar doet dit voorlopig alleen in het binnenland. Na een bespreking van de meest gebruikte indicatoren zullen wij laten zien dat ook op basis van een nauwkeuriger analyse aan de hand van de individuele balansgegevens van de dertig grootste bankgroepen in Europa er van consolidatie op Europees niveau (nog) geen sprake is. Nu reeds geconsolideerd toezicht op Europees niveau invoeren zou daarom voor de muziek uitlopen betekenen.

Consolidatie volgens algemeen gebruikte indicatoren

Om grensoverschrijdende consolidatie te meten wordt veelal een tweetal maatstaven gehanteerd. Ten eerste wordt naar het aandeel van buitenlandse banken in het totaal van de activa van het bankwezen in een land gekeken. Figuur 1 laat zien dat in enkele -met name nieuwe- EU lidstaten weliswaar het overwegende deel van het bankwezen in buitenlandse handen is maar dat het gemiddelde (aangegeven door de streep binnen de "doos") rond de 15% ligt en zeer stabiel is.¹⁾

Een tweede indicator voor verdergaande consolidatie op Europees niveau is het aandeel van fusies waar buitenlandse partijen bij betrokken zijn in het totaal van fusies in de financiële sector. Figuur 2 laat zien dat sinds 1994 aan het begin sprake is van een sterke toename van het aantal fusies (linkeras). Het percentage van grensoverschrijdende fusies blijft, met een kleine opleving in 1999-2000, beperkt. In termen van financiële waarde (rechteras)

blijven grensoverschrijdende fusies echter een zeer klein percentage uitmaken, met uitzondering van een piek in 2000.

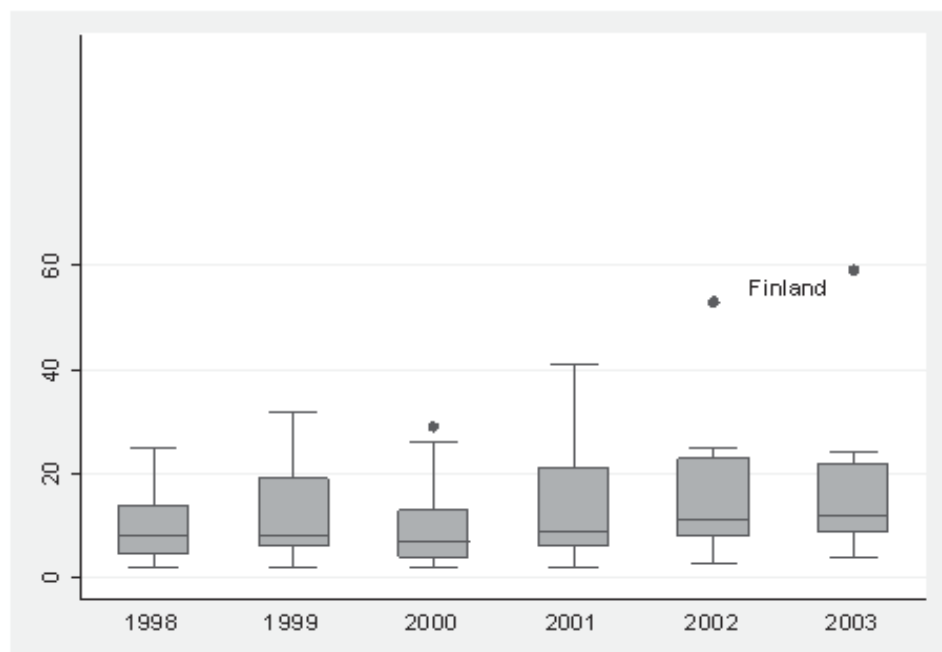
Beide veelgebruikte indicatoren op basis van geaggregeerde gegevens laten een patroon zien waarin nauwelijks sprake is van (een toename van) grensoverschrijdende consolidatie. Bovendien laten de cijfers niet zien in hoeverre internationalisatie plaatsvindt door grote, in meerdere landen opererende instellingen. Juist de complexiteit van een crisis bij een dergelijke instelling zou verdere consolidatie van toezicht noodzakelijk maken en juist dergelijke instellingen zouden sterk in opkomst kunnen zijn. Om dit vast te stellen is een analyse op een meer gedetailleerd niveau, dat wil zeggen op het niveau van individuele instellingen, noodzakelijk.

Gegevens over de internationalisatiegraad zijn lastig te verzamelen.²⁾ Onze bijdrage is dat wij voor de dertig grootste banken over een groot aantal jaren de activiteiten onderverdeeld hebben in binnenlandse, Europese en overige buitenlandse activiteiten. Figuur 3 laat zien dat banken nog steeds erg gericht zijn op het moederland. Zo ligt voor 2004 het binnenlandse bedrijf van de mediane bank op 18,5 %.

Indien we een Europese bank definiëren als een bank met minimaal 50% binnenlandse en daarbuiten minimaal 25% Europese activiteiten dan blijkt dat er in 1998 maar twee banken als 'Europese' banken gezien konden worden. Het aantal Europese banken, dat de potentie heeft om significante grensoverschrijdende 'domino-effecten' te veroorzaken, neemt in de loop van de jaren toe tot 9 in 2004.

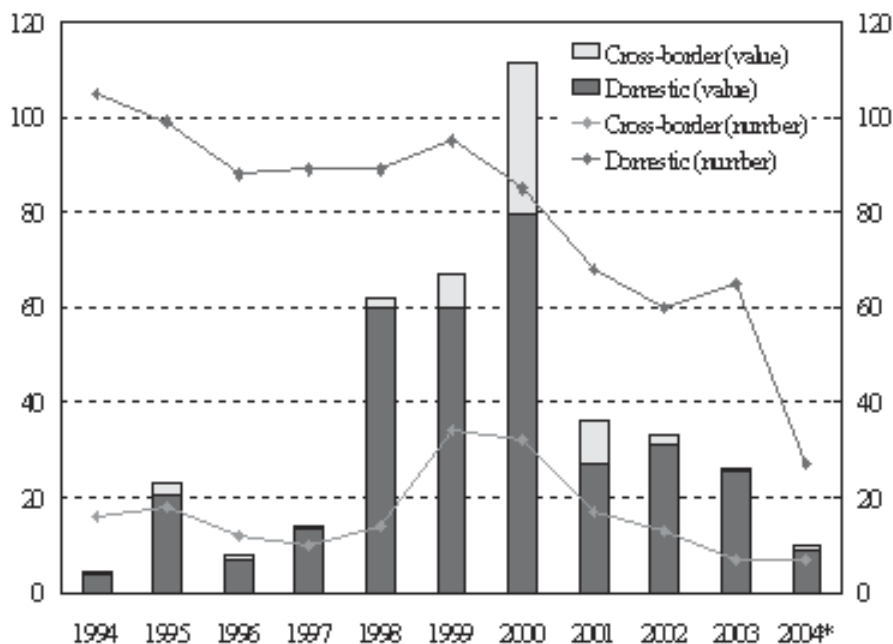
Uit deze analyse kunnen we concluderen dat de mate van grensoverschrijdend bankieren en daarom de omvang van grensoverschrijdende 'domino-effecten' toeneemt maar nog steeds niet erg groot is. Slechts in een beperkt aantal landen (met name in Scandinavië en in de Benelux) is het financieel systeem sterk geïnternationaliseerd of opereren instellingen met aanmerkelijke buitenlandse activiteiten.

Figuur 1 Het percentage van het bankwezen in buitenlandse handen

Bron: ECB. De figuur laat een box-and-whiskers plot zien van de marktaandelen van buitenlandse banken (bijkantoren en dochters) in de landen van het euro-gebied. 50% van de waarnemingen bevindt zich in de "box" en 90% bevindt zich tussen de "whiskers", de uitstekende lijnen boven en onder de box. Uitbijter Luxemburg (praktisch 100% buitenlands) is buiten de figuur gelaten.

Figuur 2 M&A in de Europese financiële sector

Bron: Thomson Financial (SDC Platinum)/ECB. * gegevens over H1 2004. Cross-border refereert naar inter-EU-15 M&A.

Conclusie

De centrale vraag zoals die in de huidige discussie over de institutionele structuur van Europees toezicht opgeworpen is of het huidige, nationaal georiënteerde model van financieel toezicht vervangen moet worden door een model op Europees niveau. Het antwoord op deze vraag hangt af van de mate waarin problemen in de financiële sector Europees van aard zijn. Afgaand op de mate van internationalisatie van individuele banken is dit nog slechts beperkt het geval. Het betreurenswaardige lage consolidatietempo zorgt ervoor dat de kracht van de argumenten voor een verdere consolidatie van het toezicht in Europa op dit moment niet overal even sterk gevoeld wordt. Een pragmatische oplossing is om binnen het huidige institutionele kader tot verdere samenwerking te komen. Een voorbeeld hiervan is de nadere invulling van "Bazel II" die op dit moment door het Committee of European Banking Supervisors wordt geformuleerd.

Referenties

De Haas, R.T.A., and Iman P.P. Van Lelyveld, (2006), Foreign Banks and Credit Stability in Central and Eastern Europe. A Panel Data Analysis, *Journal of Banking & Finance* 30(7).
Schoenmaker, D., and S. Oosterloo, 2005, Grensoverschrijdend bankieren in Europa, *Economisch Statistische Berichten* 90, 306-309.

Zalm, G., Now's the time to break down barriers, interview in *The Banker*, 4 juli 2005.

Van der Zwet, Annemarie, 2003, *The Blurring of Distinctions between different Financial Sectors: Fact or Fiction?* DNB Occasional Studies 2.

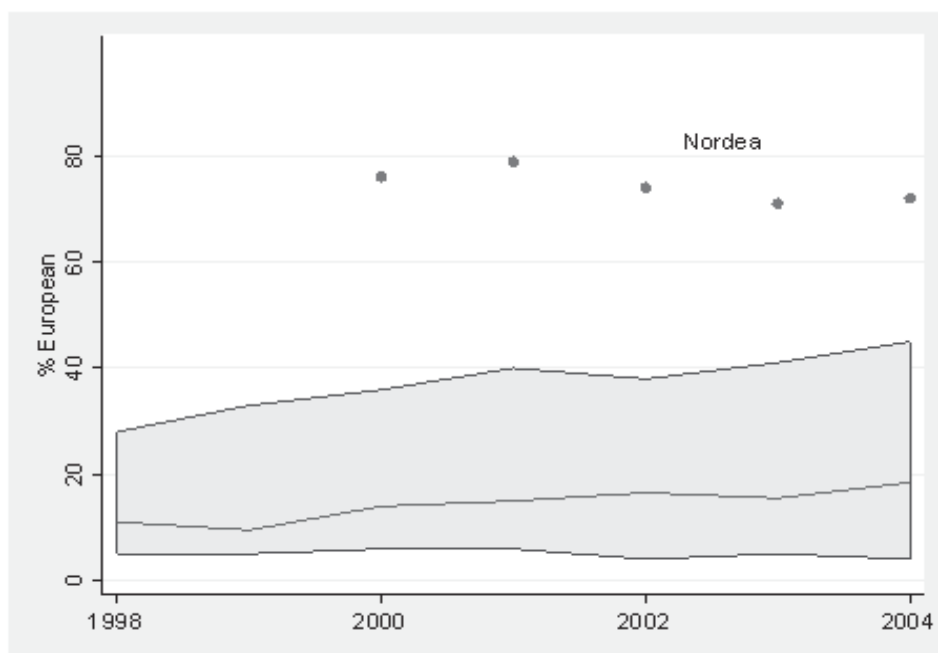
Noten:

1) Zie de Haas en van Lelyveld (2006) voor een analyse waaruit blijkt dat dit met het oog op stabiele kredietverlening een gunstige ontwikkeling zou kunnen zijn.

2) Auteurs als van der Zwet (2003) en Schoenmaker en Oosterloo (2005) laten vergelijkbare analyses zien maar beperken zich tot één of enkele jaren en kunnen daarom weinig zeggen over trends op langere termijn in mate van internationalisering. De door ons gehanteerde methodiek waarbij activiteit gemeten wordt door een combinatie van de verdeling van de activa, de inkomsten en het aantal werknemers, is gelijk aan Schoenmaker en Oosterloo (2005).

Iman van Lelyveld is Universitair Hoofddocent Radboud Universiteit en Senior beleidsmedewerker, De Nederlandsche Bank
Sybren Hornstra is Beleidsmedewerker, Ministerie van Economische Zaken

Figuur 3 Percentage Europese activiteit van de 30 grootste Europese banken

Bron: Jaarverslagen en eigen berekening. De figuur laat de mediane waarde en de 10% en 90% percentiel zien. De waarden voor uitbijter Nordea zijn apart vermeld.